

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

---

RAPPORT

OMSTART – DELTAGARNAS SYN PÅ PROJEKTET

SWECO STRATEGY

THOMAS WESTERBERG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	1
Medverkan i "Omstart"	3
Ungdomarnas syn på framtiden och stödpersonernas bidrag	5
Ungdomar och stödpersoners upplevelse av "Omstart"	7
Hur kan "Omstart" utvecklas	9
Sammanfattande reflektioner	10
Bilaga 1: Intervjutillfälle 1	11
Bilaga 2: Intervjutillfälle 2	12

Inledning

Lycksele kommun och det förebyggande nätverket Navet har under 2013 genomfört en variant utav den brottsförebyggande metoden YAR, Youth At Risk.

Genom metoden har kommunen och närsamhället med såväl företagare som föreningar mobiliserat att tillsammans samverka för att hjälpa ungdomar i riskzonen.

Det övergripande målet är att skapa förutsättningar för ungdomar att förändra sina livssituationer till det bättre utifrån de mål som de själva sätter upp när de deltar i programmet. Allt deltagande är frivilligt. Som program har YAR en genomtänkt struktur och pedagogik. YAR är en modell, men ingen färdig lösning, eftersom respektive YAR måste byggas upp utifrån de villkor och de resurser som finns lokalt. Det är teamarbete och dess implementering är en pågående läroprocess i praktisk handling.

I Lycksele, har Lycksele kommuns och nätverket Navets arbete utifrån YAR-metoden, kommit att gå under namnet "Omstart". Arbetet med "Omstart" påbörjades under våren 2013 och avslutas under 2014. "Omstart" baseras på nedanstående övergripande delar:

Förberedelsefas, våren 2013

- Introduktion för politiker, professionella, frivilliga och föräldrar i arbetssätt och förhållningssätt.
- Utbildning av mentorer och volontärer.
- En vuxen nyckelperson utses för varje ung person.
- Team av volontärer bildas för olika arbetsuppgifter för programmet.

Utförandefas, hösten 2013

- Kursdagar för att starta förändringsprocesser hos ungdomarna.
- Mobilisera ungdomarnas sociala nätverk i programmet och volontärteamen.
- Konsultation och coachning av mentorer.

Uppföljningsfas, hela 2014

- Årslång strukturerad uppföljning av individuella mål med hjälp av mentorer och volontärer.

Som en del i uppföljningsarbetet har Sweco Strategy genomfört intervjuer med deltagande ungdomar och stödpersoner i "Omstart". Slutsatserna är, att samtliga tillfrågade upplever deltagandet i "Omstart" som mycket berikande. De deltagande ungdomarna, anser att de genom medverkan i projektet, inte minst, fått ökat självförtroende och en stärkt tillit till vuxna i sin omgivning.

Metod

Sweco Strategy har utifrån en semistrukturerad frågemall genomfört enskilda telefonintervjuer med ungdomar respektive stödpersoner vid två olika tillfällen. Respondenternas kontaktuppgifter har Sweco fått från projektledningen av "Omstart" efter aktuella respondenters samtycke. Totalt har 6 intervjuer genomfört omfattande 3 ungdomar och 3 stödpersoner.

Det första intervjutillfället var under september 2013 efter att ungdomar och stödpersoner deltagit vid ett för dem gemensamt uppstartsmöte kring arbetet med "Omstart".

Syftet med det första intervjutillfället var att skapa en bild av hur deltagarna såg på "Omstart" och de förväntningar de hade på sin medverkan

Intervjutillfälle 2, var under november 2013 och avsåg att fånga ungdomarnas och stödpersonernas syn på sin medverkan, vad det resulterat i för deras egen del och hur de upplevt deltagande i "Omstart".

Frågorna som använts vid intervjutillfällena presenteras i Bilaga 1 och 2.

Medverkan i "Omstart"

Information om projektet

Ungdomarna har erhållit information om "Omstart" genom antingen fritidsledare eller nära anhörig.

Spridning av information till ungdomarna har således kommunicerats muntligt, från personer som i sin tur tagit del och trott på projektets innehåll och tillika bedömt innehållet som värdefullt för ungdomarna i fråga.

Att ungdomarna tagit del av projektet genom sekundära källor och inte själv tagit till sig av publicerad information kan sannolikt delvis förklaras av personernas unga åldrar.

Samtliga stödpersoner har däremot angett att de fått vetskap om "Omstart" genom annons i lokalpress, något som indikerar att den information om projektet som publicerats i lokala media, har haft effekt på deltagandet i projektet.

Varför Omstart?

De ungdomar som deltagit i "Omstart" menar att de intresserat sig för att delta eftersom de "hamnat i ett fack" som vuxna inte gillade. En av ungdomarna menar att det var ok i skolan men att personen inte kände sig tillfreds med kompisgänget. Ungdomarna menar att projektet kändes lockande, eftersom de kunde ge möjlighet till den nystart (*omstart*), som de själva ansåg sig behöva.

"Omstart skulle innebära en förändring. Själva ordet lockade"

Deltagande ungdom i projektet

För någon av ungdomarna var det en förälder som var den pådrivande till att ungdomen skulle delta. För en annan var det en kompis, som själv skulle delta, som pushade till medverkan. En tredje menade att "Omstart" verkade vara en "kul grej". Den intervjuade såg positivt på att det hände något i Lycksele och ville se om detta också kunde förändra den situation, som personen ifråga befann sig i.

Gemensamt för samtliga ungdomar som intervjuats, är att de själva ville förändra den situation som de befann sig i. Någon av ungdomarna hoppades på att en *förändring* för personen ifråga skulle innebära förbättrade prestationer i skolarbetet. En annan ungdom hoppades att genom projektet hitta sätt som bidrog till att personen skulle kunna vara sig själv.

Bland orsakerna till att de intervjuade stödpersonerna engagerat sig i "Omstart", hörs anledningar som exempelvis möjligheten till att göra skillnad för någon annan, ökad personlig erfarenhet och utveckling samt att bidra till ungdomars utveckling utifrån egna erfarenheter.

Stödpersonerna menar att projektet kändes viktigt att medverka i för att visa ungdomarna, att det finns vuxna som är där för dem.

Förväntningarna på projektet

Förväntningarna på projektet bland ungdomarna var höga. De resultat som ungdomarna hoppades på innan projektet var ett bättre självförtroende och att få hjälp med att hitta strukturer och mål som leder dem fram till att klara skolan. Någon av de intervjuade hoppades på att genom projektet få mer mod och att våga vara mer öppen än vad som tidigare var fallet. En av ungdomarna önskade att via projektet "få ett nytt liv" samt att få stöd i de planer som personen hade kring framtiden.

Att bli bättre i skolan var också en förväntan som ungdomarna ställde på projektet. Något som de intervjuade också upplever har uppnåtts under hösten.

"Det har gått bättre med pluggandet och resultaten"

Ungdom i projektet

Vid uppstarten av Omstart hoppades stödpersonerna på att etablera en bra relation med ungdomarna. Att man som stödperson ska finnas där för "sin" ungdom och göra dennas liv enklare och roligare. Vara en bra ledare.

"[Att] vara någon som lyssnar"

Stödperson i projektet

Ungdomarnas syn på framtiden och stödpersonernas bidrag

Uppskattad lägerverksamhet

En del av genomförandet utav "Omstart", har varit det läger som arrangerades den 23-26 augusti, 2013. Vid lägret deltog såväl ungdomar som stödpersoner.

Lägerverksamheten var mycket uppskattad av ungdomarna. De ansåg att det var en bra stämning på lägret och att det också blev så roligt, som de hoppats på. Någon av de intervjuade ansåg att det kändes bra att ha kompisar som också deltog vid lägret. Den intervjuade kände en trygghet i det. Alla ungdomar som intervjuats såg lägret som intressant, lärorikt och spännande. Det fanns inget som de intervjuade ungdomarna kände sig missnöjd med.

Från intervjuerna framkommer att ungdomarna under lägret, börjat omvärdera sin syn på vuxna. En av de intervjuade, uttryckte sin förvåning kring att de vuxna på lägret brydde sig så mycket.

En annan av ungdomarna uttryckte sig:

"[På lägret] upptäckte [jag] att vuxna kunde se på mig på ett annat sätt, utan fördömande, intresserade [de] sig för mina mål, [de] ville hjälpa mig att nå dit."

Deltagande ungdom i projektet

Från intervjuerna kan utläsas att lägret också bidragit till att ge ungdomarna en mer positiv bild av framtiden. De upplever att det kommer gå bra för dem själva och andra deltagare i projektet. Framtiden känns mycket ljusare nu än innan lägret menar en av deltagarna:

"Jag kan uppnå det jag vill, fick lära mig att ingenting är omöjligt"

Deltagande ungdom i projektet

Stödpersonernas bidrar med livserfarenheter

Stödpersonerna ser i synnerhet sina egna livserfarenheter som viktiga att dela med sig av till ungdomarna. Att prata om arbetsliv, punktlighet, droger etc. tar en av stödpersonerna upp som exempel på sådant som diskuterats. Få ungdomarna att tro på sig själva och

förstå att det finns vuxna omkring dem som bryr sig, ser en av stödpersonerna som viktiga inslag i de samtal som förts med ungdomarna. En av stödpersonerna sammanfattar sitt bidrag med:

”... har varit tonåring själv med allt vad det innebär”

Deltagande stödperson i projektet

I likhet med ungdomarna anser stödpersonerna att lägret (utbildningshelgen) var mycket givande. Stödpersonerna upplever att de fick lära känna sig själv och vad de har att ge.

”Lärde mig en annan vinkling på ämnet som jag inte stött på tidigare. Uppskattade praktiska övningar i kommunikation”

Deltagande stödperson i projektet

Foto: Fotoakuten.se

Ungdomar och stödpersoners upplevelse av "Omstart"

Ungdomarnas upplevelse

Att kunna lyssna, sätta mål och ge uttryck för vad man känner är sådant som de intervjuade ungdomarna lyfter fram som lärdomar av projektet.

Någon av de intervjuade menar att genom "Omstart" har personen fått kunskaper som kan användas i relationen med kompisar, familj och andra runt omkring. Att kunna lyssna och vara en bra medmänniska, är ett exempel på lärdom som en av ungdomarna lyfter.

Ungdomarna menar i allmänhet att det genom projektet känner sig mer "peppad" än tidigare. Inte minst upplever ungdomarna att de genom medverkan i projektet satsar mer på skolan och har en mer positiv syn på kommande arbetsliv än innan.

Någon av ungdomarna menar att dennas mål med sin medverkan - att kunna se saker annorlunda och utifrån nya perspektiv - har uppnåtts genom projektet.

"Jag har kunnat göra nya val när det gäller kompisgänget"

Deltagande ungdom i projektet

Samtliga ungdomar menar att de i projektet lärt sig mycket och träffat många. Personer som de aldrig annars skulle ha träffat. Summeringen av ungdomarnas intryck, är att de upplever sin medverkan som både lärorik och rolig.

"Jag skulle rekommendera andra. Det är en jättebra upplevelse, man lär sig om sig själv och ser hur andra har det"

Deltagande ungdom i projektet

Hur har medverkan förändrat dig?

Att satsa mer på skolan och att våga lita mer på vuxna är vad ungdomarna generellt sett lyfter, som viktiga resultat från sin medverkan i projektet.

Stödpersonerna bedömer att ungdomarna har blivit gladare och tryggare. En av stödpersonerna märker att dennas "ungdom" blivit mer öppen och lättare kan prata om känslor. En annan stödperson relaterar till sin "ungdom" som att denna nu bättre förstår värdet att satsa på sig själv och ta initiativ. En tredje stödperson uttrycker sig;

”Alla har sett hur [NN] blomstrat”

Deltagande stödperson i projektet

Samtidigt som ”Omstart” stärkt ungdomarnas syn på framtiden, visar intervjuerna att ungdomarna startar sitt omställningsarbete utifrån skilda förutsättningar, vilket kan påverka hur de upplevt att projektet påverkat exempelvis (i) självbild, (ii) självförtroende (trygghet) och (iii) psykisk respektive social hälsa.

En av ungdomarna menar:

”Det jag varit med om påverkar alla svar [självbilden, självförtroende.] [...] Försämring på grund av annat utanför ”Omstart” [har påverkat den psykiska respektive sociala hälsan]. Det har hänt saker som jag mått dåligt av både i skolan och privat”.

Deltagande ungdom i projektet

Medan en annan av ungdomarna anser att projektet stärkt den egna självbilden och självförtroendet:

”Har inte mått dåligt, men [är] starkare nu”

Deltagande ungdom i projektet

Stödpersonerna menar att ungdomarna utvecklats under projektet. I vissa fall är relationen till föräldrarna fortfarande problematisk men bedömningen är att utvecklingen rör sig åt rätt håll. Vissa ungdomar har enligt stödpersonerna fortfarande mycket att arbeta med vad det avser självbilden och självförtroendet men att det sker förbättringar.

Hur kan "Omstart" utvecklas

Samtliga av de intervjuade ungdomarna är nöjda med deltagandet i "Omstart". Alla ungdomar skulle rekommendera andra att delta i projektet.

"Det är en jättebra upplevelse, man lär sig om sig själv och ser hur andra har det"

Ungdom i projektet

Stödpersonerna är också nöjd med "Omstart". Såväl stödpersoner som ungdomar lyfter särskilt fram lägret (utbildningshelgen) som något mycket positivt.

Någon av de ungdomar som intervjuats, tycker det skulle varit bra om det funnits fler deltagare. Dels för att fler då fått uppleva "Omstart". Men också för att mötena med andra perspektiv i projektet skulle varit än fler.

Stödpersonerna anser att något som kan utvecklas är en tydligare kravspecifikation på vad som förväntas av stödpersonerna. En av stödpersonerna menar att de som resurs har en roll att stå där och fungera fullt ut även när det stormar runt "ungdomen".

"Svårt att veta vad som förväntas av mig som stödperson, borde ge oss mer info om det"

Stödperson i projektet

"Gärna mer tydlig information från början om vad som väntar"

Stödperson i projektet

En annan aspekt som en av stödpersonerna pekar på är hur ungdomar bör matchas mot stödpersoner. Finns det en modell för detta? Om inte bör det finnas saker att fortsätta tänka på? Samma stödperson menar också att rekryteringsprocessen för deltagande i projektet bör ses över så att både tjejer och killar deltar.

"Det behövs både tjejer och killar i ett "Omstartsprojekt"

Stödperson i projektet

En annan aspekt som en utav stödpersonerna lyfter är att det skulle behövas stöd, även till stödpersonerna. Egna träffar då stödpersonerna kan bolla idéer med varandra.

Sammanfattande reflektioner

"Omstart" i Lycksele upplevs av deltagande ungdomar och stödpersoner som framgångsrikt.

Ungdomarna upplever att de genom projektet har utvecklats. Fått ett ökat förtroende för vuxna och en stärkt syn på sig själva och framtiden. De ungdomar som deltagit i "Omstart" har gjort det utifrån att de själva känt behov av att uppnå en förändring i tillvaron. Projektet har således fångat deltagare som redan påbörjat en omställningsprocess. Däremot har projektet inte fångat de ungdomar, som av olika skäl kan tänkas ha behov utav, men ännu själva inte insett behovet av förändring.

Genom "Omstart" har ungdomarna getts möjlighet att se på livet utifrån nya perspektiv. Att få insikt i att det går att regisera sin egen framtid upplever ungdomarna som en berikande ny kunskap. Resultat från ungdomarnas medverkan har börjat synas. Något som också stödpersonerna verifierar. Inte minst understryker ungdomarna att man genom projektet velat arbeta hårdare i skolan.

Ungdomarnas självförtroende och självbild ger ett rätt sargat intryck enligt stödpersonerna. Bland ungdomarna finns också en spridning kring hur pass dåligt självförtroendet och självbilderna är. Oavsett vilket läge som ungdomarna utgick ifrån när projektet startade, är dock stödpersonernas bedömning, att självkänslan blivit bättre för samtliga ungdomar under projektperioden.

Det läger (utbildningshelg) som anordnades under hösten är ett event som både ungdomar och stödpersoner återkommer till. Det anses av båda grupper som mycket lyckat. Dels menar de intervjuade att det bidrog till ny kunskap i allmänhet och ungdomarna understryker också att lägret bidragit till ny kunskap om dem själva.

Det råder inga tvivel om att "Omstart" bidragit till positiva skillnader för de ungdomar som medverkat. Men också stödpersonerna uppger ett mervärde från att ha deltagit. Då "Omstart" baseras på frivilliga insatser är en rekommendation att en eventuell fortsättning av "Omstart" eller motsvarande verksamhet tar fäste på de förslag som kommit fram i intervjuerna med stödpersonerna. I synnerhet rör det frågor kring information om projektet, förväntningar på stödpersonerna, hur stödpersoner matchas mot ungdomarna samt rekrytering av ungdomar. Dels så att antalet medverkande ungdomar ökar och dels att deltagarantalet blir mer jämnt fördelat mellan killar och tjejer.

BILAGA 1

INTERVJUTILLFÄLLE 1 – UNGDOMAR

1. Namn på den intervjuade
2. Kön
3. Ålder
4. På vilket sätt fick du information om projektet?
5. Vad är det som gjort dig intresserad av att delta?
6. Berätta lite om du tycker om lägret den 23-26 augusti?
  - Fanns det något som översteg dina förväntningar?
  - Fanns det något du känner dig missnöjd med?
7. Vad tänker du nu om den närmaste framtiden?
8. Har du egna personliga resultat som du vill ha ut av att delta i projektet, vill du säga något om det?

INTERVJUTILLFÄLLE 1 – STÖDPERSONER

1. Namn på den intervjuade
2. Kön
3. Ålder
4. På vilket sätt fick du information om projektet?
5. Vilken är din arbetsstatus (arbetslös/förvärvsarbetande/studerande/egen företagare)
6. Vad är det som gjort dig intresserad av att vara stödperson
7. Vad har du hittills gjort i "Omstart"?
8. Vad förväntar du dig framöver?
9. Har du egna personliga resultat som du vill ha ut av att delta, och vill du berätta lite kort om det?
10. Vilka erfarenheter har du som du vill förmedla till deltagande ungdomar i "Omstart"?

BILAGA 2

INTERVJUTILLFÄLLE 2 – UNGDOMAR

1. Namn på den intervjuade
2. Kön
3. Ålder
4. Går du i skolan/arbetslös/arbetar
5. Berätta mer om hur det var för dig innan du valde att delta i "Omstart"?
6. Varför valde du att medverka i projektet?
7. Vilka förväntningar hade du med ditt deltagande?
8. Har dina förväntningar uppnåtts?
  - På vilka sätt?
  - Varför inte?
9. Har de mål du haft med din medverkan uppnåtts?
  - Berätta om de mål du satte upp:
10. Vad är det viktigaste du fått ut av att delta, hittills?
11. Vad har du lärt dig av att delta i "Omstart"?
12. På vilket sätt har du använt dig av det du lärt dig?
  - På vilka sätt tycker du att din livssituation avseende nedan angivna alternativ har förändras under projektet (beskriv på vilket sätt utifrån valen; 1. Blivit bättre, 2. Oförändrad, 3. Försämrats)

Utveckla på vilket sätt det blivit bättre etc.

- Familjesituation
  - Skolgång (om relevant)
  - Arbetssituation (om relevant)
  - Problem med missbruk (om relevant)
  - Problem med kriminalitet (om relevant)
  - Relation till:
    - Föräldrar:
    - Kompisar:
    - Andra vuxna:
  - Psykisk respektive Social hälsa
  - Självbild
  - Självförtroende (trygghet)
  - Framtidstro
  - Annat
13. Vad är det du tycker är viktigt nu för dig?
  14. Finns det något för dig som blivit bättre/sämre?
  15. Vad har du för planer för framtiden som du ser det just nu?
  16. Hur ser du på "Omstart"?
    - Vad har fungerat?
    - Vad har inte fungerat?
    - Hur har ditt deltagande varit?
  17. Skulle du rekommendera andra att delta i "Omstart"?
    - Varför?
    - Varför inte?

INTERVJUTILLFÄLLE 2 – STÖDPERSONER

1. Namn på den intervjuade
2. Kön
3. Ålder
4. Namn på den intervjuades "ungdom":
5. Varför ville du bli stödperson inom "Omstart"?
6. Hur ser du som stödperson på projektet?
7. Vad är det viktigaste du fått ut av att delta, hittills?
8. Vad är dina viktigaste lärdomar från att deltagit i "Omstart"?
9. På vilka sätt bedömer du att din "ungdoms" livssituation avseende nedan angivna faktorer har förändrats under projektet (beskriv på vilket sätt utifrån valen; 1. Blivit bättre, 2. Oförändrad, 3. Försämrats).

Utveckla på vilket sätt, det blivit bättre etc.

- Familjesituation
- Skolgång (om relevant)
- Arbetssituation (om relevant)
- Problem med missbruk (om relevant)
- Problem med kriminalitet (om relevant)
- Relation till:
  - Föräldrar:
  - Kompisar:
  - Andra vuxna:
- Psykisk respektive Social hälsa
- Självbild
- Självförtroende (trygghet)
- Framtidstro
- Annat:

10. Vad är det viktigaste som du anser att din "ungdom" framförallt tagit till sig av att ha medverkat i "Omstart"?
11. Hur ser du på projektet?
  - Vad har fungerat?
  - Vad har inte fungerat?
  - Finns det något som kan göras annorlunda?
  - Hur har ditt deltagande varit?
12. Vilka råd vill du ge ifall Lycksele kommun genomför ytterligare en omgång av "Omstart".
13. Finns det något mer du vill berätta som kan ha betydelse för att skapa bestående resultat framöver?